

1999 р. № 465). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/465-99-п> (дата звернення 27.03.2021).

4. Перелік промислових ділянок рибогосподарських водних об'єктів (їх частин). (затв. постановою Кабінету Міністрів України від 22 травня 1996 р. № 552. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-96-п> (дата звернення: 27.03.2021).

5. Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики» від 23 жовтня 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_962#Text (дата звернення 27.03.2021).

6. Directive 2008/105/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008, on environmental quality standards in the field of water policy. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/105/oj> (дата звернення 27.03.2021).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-074-2-81>

МІЖНАРОДНІ РЕГІОНАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ТА БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

Щерба В. Ю.

магістр права,

уповноважена з антикорупційної діяльності

*Державної установи «Територіальне медичне об'єднання
Міністерства внутрішніх справ України по Вінницькій області»
м. Вінниця, Україна*

Міжнародна спільнота розглядає поняття «корупція» як комплексне, соціальне, економічне, політичне та культурне явище, яке справляє негативний вплив на всі сфери людського життя, у тому числі порушення основних прав людини та громадянина, спотворення демократичних процесів у державі, створення реальної загрози національній безпеці та перешкод для нормального розвитку демократичних країн світу.

В силу свого складного та комплексного характеру питання протидії та боротьби з корупцією регулюється нормативно-правовими актами міжнародного універсального, регіонального та національного рівнів. Акти універсального та регіонального рівнів, де визначені основні правила, механізми та принципи протидії та боротьби з корупцією, зазвичай містять у собі обов'язки або рекомендації для їх застосування державами у національних антикорупційних законодавствах.

Якщо корпус міжнародного універсального антикорупційного законодавства закріплює найбільш загальні «правила-механізми», то регіональний рівень, який представлений урядовими та неурядовими організаціями, не лише встановлює, а й проводить чіткий моніторинг та аналіз виконання державами-учасницями взятих на себе зобов'язань щодо впровадження механізмів протидії та боротьби з корупцією.

З огляду на вищезазначене, варто зупинитись та більше детально розглянути питання саме активізації антикорупційного співробітництва держав на регіональному рівні, де результатом плідної співпраці стало прийняття низки міжнародних договорів антикорупційного характеру такими організаціями як Рада Європи (РЕ), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Європейський Союз (ЕС), Африканський Союз (АС) та Організація американських держав (ОАД). Вказані регіональні інструменти різняться за своєю юридичною силою та механізмами протидії та боротьби з корупцією, проте єдиною метою для всіх є загальні стандарти, що країни-члени зобов'язані імплементувати на державний рівень.

На регіональному рівні відбулась криміналізація корупції, встановлено обов'язок держав щодо прийняття та виконання антикорупційного законодавства, закріплена співпраця держав у сфері протидії та боротьби з корупцією. Так, Комітетом Міністрів Ради Європи було прийнято Програму дій по боротьбі з корупцією у листопаді 1996 року; на 21-ій Конференції міністрів юстиції європейських країн прийнята Резолюція № 1 [1], яка закликає до швидкого впровадження Програми дій проти корупції та рекомендує, зокрема, якнайскоріше укласти кримінальну конвенцію, яка передбачала б скоординоване визнання злочинів, пов'язаних із корупцією, злочинними, посилення співробітництва у галузі переслідування осіб, які підозрюються у вчиненні таких злочинів, а також ефективний механізм для подальших дій, відкритий для держав-членів і держав, які не є членами Ради Європи, на рівних засадах.

6 листопада 1997 року на 101 сесії Комітет міністрів прийняв основоположний документ, який став поштовхом для розробки наступних нормативно-правових актів у сфері протидії та боротьби з корупцією, – «Двадцять керівних принципів у сфері боротьби з корупцією», що були розроблені Мультидисциплінарною групою по корупції (ГМС) [2]. Варто зауважити, що вказані принципи є джерелом «м'якого» права, але саме вони першочергово вказали на необхідність створення та функціонування спеціалізованих превентивних антикорупційних органів поряд зі спеціалізованими правоохоронними інституціями. Так, принцип 3 вказує, аби забезпечити, щоб особи, які відповідають за запобігання, розслідування, кримінальне переслідування і судовий розгляд справ про корупцію, мали незалежність та авто-

номність відповідно до їхніх функцій, не зазнавали неправомірного впливу і мали у своєму розпорядженні ефективні засоби для збирання доказів, захисту осіб, які сприяють органам влади у боротьбі проти корупції, а також для забезпечення конфіденційності розслідувань. Принцип 7 визначає сприяння спеціалізації осіб або органів, які відповідають за боротьбу проти корупції, та забезпечення їх відповідними засобами і підвищення рівня їхньої професійної підготовки, які необхідні для виконання відповідних завдань. Надалі Двадцять керівних принципів у сфері протидії корупції лягли в основу Кримінальної конвенції про боротьбу проти корупції.

Величезний вплив на формування механізмів протидії та боротьби з корупцією справляє створення та діяльність міжурядових та неурядових організацій, котрі здійснюють моніторинг та аналіз практики застосування антикорупційних норм державами певного регіону, та, відповідно, координацію та уніфікацію законодавчої бази для всіх держав-учасниць відповідної організації.

Для Східної та Центральної Азії такою платформою для обміну антикорупційними реформами слугує ОЕСР. Саме вона є головним координатором політики протидії транснаціональній корупції у регіоні. У 1999 році завдяки роботі ОЕСР вступила в силу Конвенція з боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав при здійсненні міжнародних комерційних операцій [3]. Крім цього, у 2003 році у Стамбулі підписано План дій по боротьбі з корупцією для Азербайджану, Вірменії, Грузії, Російської Федерації, Таджикистану та України[4]. Сам План дій являє собою програму взаємних оцінок та моніторингу, в якому беруть участь перераховані країни. Учасники самостійно проводили оцінку ситуації в себе в країні та готували відповідні доповіді, використовуючи Методичні посібники, які були розроблені Секретаріатом спеціально для цієї цілі. Оцінка охоплювала основні напрямки: Антикорупційна політика та організації; Криміналізація корупції та правозастосування; Заходи щодо запобігання корупції в системі державного управління. Моніторинг передбачалось проводити у три раунди, де завданням останнього була допомога у здійсненні державами-учасницями вимог Конвенції ООН проти корупції та інших міжнародних антикорупційних норм та стандартів, прописаних в інструментах ОЕСР та РЄ, а також впровадження передових міжнародних механізмів в цій сфері.

У 1999 році Радою Європи було створено Групу держав проти корупції (ГРЕКО). Головною ціллю даної організації визначено моніторинг виконання стандартів боротьби та протидії корупції, розроблених Радою Європи, шляхом взаємної оцінки та тиску з боку інших держав-учасниць. Важливо, що учасниками ГРЕКО є не лише

країни Європи. Її склад налічує 48 країн, серед яких і Україна, а також Сполучені Штати Америки [5].

Свій моніторинг ГРЕКО проводить у два етапи: перший – це оцінювання, за результатами якого надаються практичні рекомендації щодо законодавчих, інституційних та інших реформ у державі; другий – виконання державами рекомендацій та оцінка проведених заходів з протидії та боротьби з корупцією.

Хоча міжнародні організації проводять політику уніфікації стратегій протидії та боротьби з корупцією, в країнах-членах ЄС підходи до запобігання корупції можуть різнитись надзвичайно. Так, у Фінляндії, де, згідно з даними Transparency International, рівень сприйняття корупції є одним із найменших у світі, відсутня антикорупційна стратегія та спеціальне антикорупційне законодавство. Натомість принципи відкритості, транспарентності, гласності державного управління, а також високий рівень правової культури та правосвідомості громадян слугують надійним превентивним механізмом протидії та боротьби корупційним проявам [6].

Тому, аби досягти соціально прийнятної рівня корупції у країні, варто застосовувати власні та комплексні механізми протидії та боротьби, які запровадженні організаціями різним рівнів нормотворення. Регіональні інституції впроваджують та стандартизують антикорупційні заходи, відбиваючи у собі специфіку певного регіону. Вони є незамінною платформою для співпраці та обміну стратегіями та новачками у сфері протидії та боротьби з корупцією.

Література:

1. Проект Конвенції з питань корупції, Проект від 06.11.1997. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_140#Text.
2. Резолюція (97) 24, прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи 6 листоп. 1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco>.
3. Конвенція з боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Стамбульський план дій проти корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966_001-04#Text.
5. Участь України в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії корупції [Електронний ресурс] : лист Міністерства юстиції України від 22 черв. 2011 р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0042323-11>.
6. Буряк К. Особливості антикорупційного законодавства в країнах Європейського Союзу // Підприємництво, господарство і право. 2020. № 2. С. 356–360.